

СЕКЦІЯ 12. СТАТИСТИКА

Мережко Г. М.

асистент кафедри статистики

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

АНАЛІЗ НЕРІВНОМІРНОСТІ РОЗПОДІЛУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Вплив інвестицій на економіку будь-якої країни важко переоцінити. Нажаль, обсяг внутрішніх інвестицій в Україні незначний, тому іноземні інвестиції у достатніх обсягах могли б нарешті дати поштовх для стрімкого розвитку країни. Для України іноземні інвестиції – це ефективна реструктуризація економіки, зростання рівня конкурентоспроможності, розвиток підприємництва, запровадження прогресивної техніки і технологій тощо. У зв'язку з цим, проблема залучення інвестицій була і залишається однією з найактуальніших для України.

Станом на 31 грудня 2013 р. Україна акумулювала всього 58,1 млрд. доларів прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що значно менше реальних потреб економіки. Відповідно першочергове завдання – створення в Україні більш сприятливого інвестиційного клімату для іноземних інвесторів. Цю проблему повноцінно не зміг поки вирішити жоден з урядів.

Важливим аспектом дослідження ПІІ є вивчення їх структури та структурних змін у часі за країнами-інвесторами, регіонами-реципієнтами та видами економічної діяльності. Такий напрям аналізу дозволяє виявити тенденції у розподілі іноземних інвестицій, їх динамічні зміни та виявити пріоритетні напрями вкладення коштів іноземними інвесторами.

Так на п'ятірку країн-лідерів (Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія) у 2013 р. припадає приблизно 66% всіх інвестованих ПІІ. Взагалі існує тенденція до зниження частки західних країн в обсязі ПІІ в економіку України, а частки офшорних зон до збільшення. Так, наприклад, частка інвестицій з Кіпру збільшилася з 12,4% у 2004 р. до 32,7% у 2013 р., а натомість частка з США скоротилася з 13,8% до 1,7%.

Глибокі диспропорції існують і у розподілі інвестицій за видами економічної діяльності. Передусім інвесторів цікавлять сфери, які за короткий час можуть забезпечити отримання найбільшого прибутку. Тому п'ятірка лідерів у 2013 р. виглядає так: фінансова діяльність – 26,4%, оптова торгівля та посередництво в торгівлі – 13%, металургійне виробництво – 10,8%, операції з нерухомим майном – 7,5%, професійна та наукова діяльність – 5,9%. Отже, іноземці вкрай неохоче інвестують у виробничу сферу. У порівнянні з 2004 роком найбільше зросла частка інвестицій у фінансову діяльність – на 18,2 п.п., а частка

інвестицій у виробництво харчових продуктів та напоїв скоротилася з 13,5% у 2004 р. до 5,7% у 2013 р.

Цікавим напрямом аналізу є оцінка нерівномірності розподілу іноземних інвестицій в Україні за регіонами. Як показує досвід розвинутих країн, концентрація виробництва в окремих регіонах, що спочатку формується стихійно, а в результаті набуває стійкого характеру, в майбутньому важко змінити. Концентрація виробництва, в основному, зумовлена локалізацією інвестицій в основний капітал та ПП, зростання якої призводить до подальшої концентрації виробництва в окремих регіонах [2, с. 54].

Дані свідчать, що найбільшу питому вагу в загальній кількості прямих іноземних інвестицій по регіонах завжди займає м. Київ. Причому частка ПП, що надходять до столиці постійно зростає: з 32,1% у 2004 р. до 48,2% у 2013 р. На думку експертів [3, с. 213] така ситуація склалася тому, що багато експортерів переводять капітали до столиці, оскільки тут краще відшкодовують ПДВ.

Слід зазначити, що у майбутньому можлива зміна регіональної структури. Адже, «зворотною стороною» популярності м. Києва серед інвесторів є те, що входження на столичний ринок потребуватиме все більших і більших ресурсів, оскільки його ніша на даний момент достатньо заповнена. Такі витрати не завжди будуть економічно виправданими. Таким чином, інвестори будуть переключатися на регіональні можливості ведення свого бізнесу. Майбутній розподіл інвестицій між регіонами, перш за все, буде пов'язаний з концентрацією виробничих ресурсів та розвиненістю інфраструктури. При цьому особлива увага приділятиметься лояльності місцевої влади та контролюючих структур бізнесу.

Проаналізувавши ПП можна зробити висновки, що з кожним роком відбувається все більша диференціація регіонів та видів економічної діяльності за кількістю залучених інвестицій. Це призводить до бурхливого розвитку одних регіонів та ВЕД і занепаду інших. Іноземні інвестори визначилися з найприбутковішими напрямками вкладення коштів, враховуючи лише свої інтереси, але у українській економіці дещо інші пріоритети. Тому актуальним є проблема зміни існуючої тенденції саме такого розподілу іноземних інвестицій за регіонами та галузями економіки. На державному рівні необхідно сформувати низку економічних механізмів впливу на іноземних інвесторів з метою вирівнювання галузевих та регіональних «перекосів». Ефективним інструментом для вирішення цієї проблеми може стати розробка методологічних засад та нормативних документів державного регулювання більш рівномірного розподілу іноземних інвестицій за регіонами та видами діяльності. На порядок денний нарешті необхідно винести питання щодо розробки системи пільг для інвесторів, якікладають або вкладатимуть в ті напрямки, які уряд України вважає пріоритетними. Наприклад, скасувати усі пільги іноземним інвесторам, які працюють в розвинутих регіонах і галузях, і, навпаки, для тих, хто вкладатиме кошти в мало розвинуті напрямки, запропонувати значні пільги тощо. Особливо слід заохочувати інвестування в розвиток інноваційної та дослідницької діяльності.

Проблему незначних обсягів залучених інвестицій та їх нерівномірного розподілу можна вирішити за певних умов, а саме: 1) припинення конфронтації на сході; 2) політична і економічна стабільність; 3) поліпшення національного законодавства в цілому і особливо щодо іноземних інвестицій, гарантування його стабільності 4) поліпшення інформаційного забезпечення потенційних інвесторів (наприклад, створити організацію, яка б надавала необхідну інформацію іноземним інвесторам); 5) нарешті подолати корупцію або хоча б суттєво знизити її рівень. А найважливішим стимулюючим фактором залучення іноземних інвестицій до нашої країни буде збільшення державного інвестування в загальних витратах бюджету, бо історично доведено, що іноземні інвестиції завжди йдуть слідом за вітчизняними.

Література:

1. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у 2004 р. Статистичний бюлетень // Державний комітет статистики України. – К., 2005. – С. 126.
2. Ковтун Н.В. Статистичні методи оцінки концентрації інвестицій // Статистика України. – 2004. – № 4. – С. 54-57.
3. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – С. 472.
4. www.ukrstat.gov.ua.